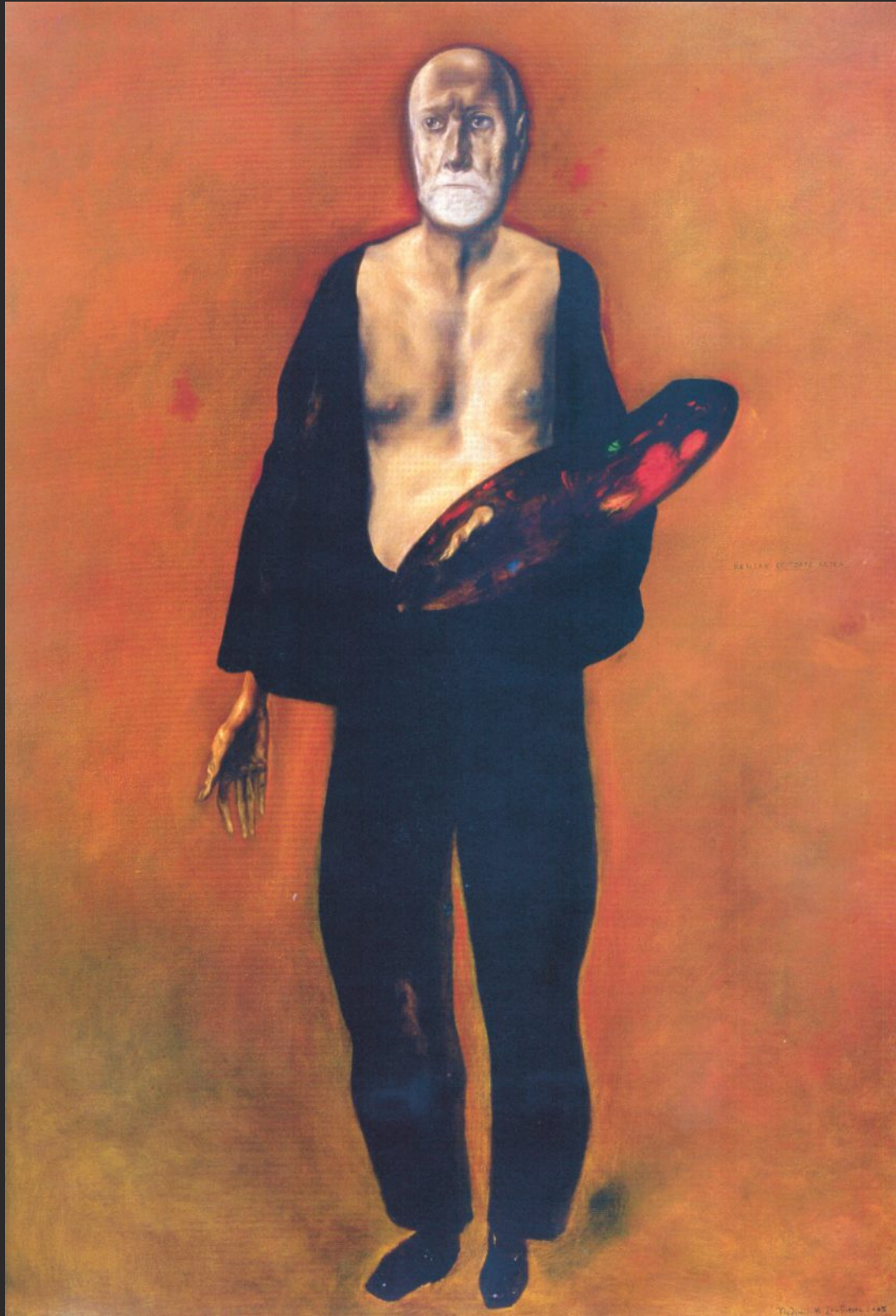


VLADIMIR ZAMFIRESCU





Coperta I: *Pictor cu paletă*
ulei/pânză, 160x110 cm

VLADIMIR ZAMFIRESCU

pictură

Consiliul Județean Prahova

Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus“

Ploiești, Bulevardul Independenței nr.1

Telefon: +40-244-511.375

+40-244-522.264

e-mail: office@artmuseum.ro

www.artmuseum.ro

Martie 2018

ISBN: 978-606-8019-68-0

Viziune grafică:

Valter PARASCHIVESCU

Tehnoredactare computerizată:

Mariana DĂSCĂLACHE

Între epos și ethos

În linii mari, două sunt sursele imaginarului în pictura lui **Vladimir Zamfirescu** și ele privesc, în aceeași măsură, modele care au sedimentat și s-au acreditat în timp, dobândind o autoritate maximă și indiscutabilă: codul cultural și eposul spiritual. Discursul pictorului pornește, așadar, de la epica vetero- și neo-testamentară, continuă cu existența exemplară la limita umanului cu divinul și sfârșește cu realitatea culturală propriu-zisă, dar deja fixată în tiparele mitului. Într-un anume fel, reface întregul traseu, mai degrabă al conștiinței decât al umanității, de la Geneză și până la substituția sacralului prin estetic, însă înlocuiește discursul și fabulația obișnuită cu secvența definitorie care activează memoria și face din privitorul însuși propriul lui povestitor. *Eva, Alungarea, Cain și Abel, Moise, Tablele Legii, Dansul Salomeei, Scara lui Iacov, Maica Domnului, Ioan Botezătorul, Iisus, Sărutul lui Iuda, Flagelarea, Stigmatetele, Pietà* etc., dincolo de faptul că resuscită o iconografie cu autoritate copleșitoare în istoria picturii, constituie, simultan, punctul de pornire pentru două componente majore ale picturii lui **Vladimir Zamfirescu**. Pe de o parte, fără a cădea în narativ, pictorul își poate desfășura nestingherit vocația epică, iar, pe de altă parte, fără a eșua în demonstrativ, își poate duce până la extrem cercetarea în spațiul limbajului, în special pe cea stilistică. Esențializând lecția lui Corneliu Baba, el decontextualizează forma, purifică imaginea, extirpă reperele de parcurs și îi transferă privitorului întreaga responsabilitate a privirii sistematizatoare, apelând subtil, prin stimuli subliminali și prin alte strategii psihologice, la memoria acestuia. Ieșind din imaginarul și din narația spectacolului biblic și pășind mai încoace, în lumea seculară și în spațiul culturii istoricizate, **Zamfirescu** nu-și modifică atitudinea și nici nu-și schimbă felul de a privi.

Chiar dacă părăsește spațiul sacralității, el rămâne cumva în mitul exemplarității, ceea ce dovedește o mare capacitate de admirație care, în ultimă instanță, nu este decât un semn al proșpețimii privirii și al candorii afective. *Don Quijote, Mozart și Salieri, Picasso, Luchian*, dar și *Personaj venețian, Dansatoare, Bărbat cu papagal, Bărbat cu broască țestoasă* etc., deși ies din categoria divinului, se înscriu în aceeași categorie de chipuri unice, de existențe ireductibile pentru care nu sunt necesare descrierea psihosomatică și fixarea definitivă, lipsită de orice ezitare, în imagini emblematice. Și aici, ca și

în cazul figurilor biblice, pictorul recurge la același tip de codificare și la aceleași formule de cercetare stilistică. Îmbinând hieratica bizantină și postbizantină, prelucrată, la rândul ei, în funcție de o permanentă nevoie de mișcare a imaginii, cu întreaga civilizație a portretului de factură clasică și modernă, **Vladimir Zamfirescu** ajunge la o sinteză unică a formei, în care anatomismul occidental și hieroglifa orientală se susțin reciproc și propun o nouă realitate a imaginii. Pe de o parte, sunt conservate toate datele unui figurativism coerent și foarte exact în structurile sale esențiale, iar, pe de altă parte, aroganța antropocentrismului și retorica unei corporalități marcate de accidente particulare și de suficiența identității sunt drastic sancționate prin recursul la reprezentarea genetică și la tipologie. Dar această dominantă stilistică nu este și singura în cercetarea limbajului, pe care pictorul o face implicit. Incursiunii, la nivelul iconografiei, în istoria sacră și în istoria profană a umanității, îi corespunde, la nivelul expresiei propriu-zise, o incursiune similară prin istoria codurilor.

În afara spațiului manierist, din vecinătatea lui El Greco, acolo unde **Vladimir Zamfirescu** se simte pe deplin liber, itinerarul său mai cuprinde filozofia barocă a clar-obscurului, caligrafia suavă și angelică a elenismului, grafia pură a picturii nordice, din specia Cranach-Holbein, senzualitatea lascivă a simbolismului și pe aceea sangvină a expresionismului, pentru ca, finalmente, să ajungă în albul imaculat al unui reflex suprematist, în care austeritatea misticului și polemica lui Malevici cu materia cromatică se întâlnesc inevitabil. Eposul existențial și teologic pe care îl propune pictorul prin tematică și prin iconografie, și care se insinuează imperceptibil și în metabolismul receptării, are drept consecință imediată și o anume judecată morală, o formă foarte specială de sancțiune etică. Ceea ce face ca înțelegerea picturii lui **Vladimir Zamfirescu** să se clarifice tocmai pe drumul anevoios al mântuirii.

Pavel ȘUȘARĂ

Amurgul zeilor

Puțini sunt pictorii care trăiesc astăzi, cu sinceritate, destinul adevărat al culturii: speranțele și tulburarea ei, crispările ei, patetica ei descumpănire. **Vladimir Zamfirescu** e din această categorie; arta sa e o liturghie închinată amurgului tuturor zeilor și mai cu seamă sfâșietor de frumosului amurg al zeilor picturii... Una din temele picturii sale e – nu întâmplător – tocmai virtuozitatea, virtuozitatea aceea rămasă singură atunci când miturile agonizează. În numele talentului său supraabundent, **Vladimir Zamfirescu** poate încerca totul și poate reuși totul cu strălucire. Poate face pictură și relief, artă abstractă și expresionism, icoană bizantină, portret manierist, compoziție rinascimentală. E un artist total căruia, pentru a se împlini, nu-i lipsește, poate, decât un patronaj adecvat.

Andrei PLEȘU

El Rumano

Ceea ce părea emfază manieristă capătă brusc aspectul unei originalități deconcertante prin franchețe și îndrăzneală; clasicitatea expresiei, pe care te grăbești s-o proclami desuetă, disimulează și ea un fel de modernitate atipică, întemeiată de derogări morfologice paradoxale; în fine, recuzita și artifexul, care păreau să-ți lezeze nevoia de autenticitate, se estompează numaidecât învăluite într-un lirism viril, deopotrivă duios și trainic.

Sorin DUMITRESCU

Pictor religios în timpul din urmă

Orice mare artist își creează un tip antropologic propriu. Tipul antropologic al picturii lui **Vladimir Zamfirescu** este chipul întors; chipul care se retrage; chipul eluziv; chipul răsucit nu înăuntru, ci înspre despicătura prin care toată suferința lumii se scurge în afară, fie se revarsă, valuri-valuri, înăuntru. Temele lui sunt parte dintr-o cosmogonie care ar fi completă numai dacă pictorul ar fi nemuritor și ar putea picta toată eternitatea. El nu este Dumnezeu, este un interpret al nodurilor creației. Un nod este un prilej de poticnire a vieții, o problemă: lucrul de care te împiedici când mergi întins, bucuros că toate îți merg. În miezul lor care despică lumea, viețile noastre sunt făcute din poticneli, din noduri, din împiedicări: iubirea, moartea, izgonirea, crima, trădarea, tortura, frumusețea. Tablourile lui **Vladimir Zamfirescu** sunt priviri aruncate acestor noduri ale vieții.

Horia-Roman PATAPIEVICI

N.B. Comentariile critice de mai sus sunt preluate din albumul **Vladimir Zamfirescu**, Institutul Cultural Român, 2006.

*Ordinul MIRELIENILOR, vara**

În aceste vremuri în care creatorii sunt neglijati cu acte în regulă, o adunare de prieteni în jurul unui artist este de departe un dar prețios. Iar, dacă numărul acestora depășește considerabil oferta spațială de recepție, înseamnă că autorul este mai mult decât iubit și respectat. Este adorabil. Fiecare vernisaj la care am participat în ultima vreme (poate și pentru că e vară, iar oamenii își fac de lucru prin vacanțe!) m-a surprins prin numărul din ce în ce mai mic de participanți. Blazați. Distrăți. Pâlcuri. Prieteni. Obligații. Pișcotari (din ce în ce mai puțini... nu știu ce se mai întâmplă și cu această categorie, care era extrem de numeroasă acum câțiva ani!). Și curioși. Trecători care se vântură. „Pe cine mai vedem azi?”.

Una dintre excepțiile memorabile a fost expoziția lui **Vladimir Zamfirescu** de acum câțiva ani (pictură, desen și colaj), tot așa, într-o vară. De la Dalles (care înseamnă că nu oricine expune acolo, ci doar clasicii în curs de retrospectivizare!) și rămasă în memoria lumii artelor bucureștene ca unul dintre recordurile de asistență. Ea s-a intitulat grav, așa cum este însăși opera sa, *Trupul și ființa*, și a fost un prilej al tuturor prietenilor și admiratorilor celui numit familiar Mirel, de a-și da întâlnire în centrul unui punct magic al Capitalei. Sala Dalles a fost asaltată atunci de câteva sute de persoane – un eșantion reprezentativ din acel *le tout Bucarest* al iubitorilor de artă și al colecționarilor: oameni de cultură, artiști, regizori, diplomați, academicieni, scriitori, profesori, studenți, cronicari.

Altfel spus, *Ordinul Mirelienilor*. Având cele mai bune intenții: să-l salute ceremonios pe maestru, să parcurgă itinerariul, după care, să mai schimbe un zvon, să se complimenteze reciproc cu confracții, să fie doar văzuți sau, după caz, „Ia să vedem ce-a mai născocit Mirel!”.

Varietatea circumstanțială, prin eticheta sa caldă, nu lipsită însă și de o reconfortantă patină aristocrată, s-a decodificat, fără îndoială, într-unul dintre vârfurile acestui prezent al artelor plastice nu numai din Capitală, dar și din întreaga istorie a picturii contemporane. Un prezent ca să revenim – altminteri, se spune, destul de confuz. După care, conform tradiției, târgul Bucureștilor poate intra liniștit în torpoarea greu suportabilă a verii.

* Florin TOMA, *Tablouri văzute dintr-o parte*, Editura Ad Libri, București, 2016

Dincolo de bonomia aproape contrariantă a omului, de zâmbetul lui ceremonios, dar de o calinerie grațioasă, dincolo de modestia lui un pic enervantă și de un maintien ceremonios coborât parcă din picturile votive ale Bizanțului, dincolo de amănuntele insolite ale biografiei sale (de pildă, insistența pentru a da examen de nu știu câte ori la Arte Plastice, predeterminarea numelui Corneliu Baba în viața și în germenii operei sale, refuzul față de autoritățile comuniste de a fi *aburcat* cu forța pe simezele omagiale, de unde, și un aer de conspirativitate al lucrărilor sale de dinainte de '89 ori și, nu în cele din urmă, prietenia tonitruantă și inflamantă cu Nichita Stănescu, căruia îi dedică o serie superbă de colaje), dincolo de amănuntul că tablourile sale fac parte din patrimoniul regale, muzeale și din colecții ale unor șefi de stat din Norvegia, Danemarca, România, Italia, China, Bulgaria și Vatican, un fapt este cert: pictura lui Vladimir Zamfirescu nu se adulmecă, nu se gustă. Pentru ea nu există papile. Pentru ea, sinesteziile sunt anulate. Pictura lui se cugetă. Sensul ei se rafinează *cortexual*. Se prezumă ca o perpetuă ipoteză a raționalului.

S-a născut la 3 mai 1936, la Ploiești (era mai mic decât Nichita cu trei ani, dar amândoi au fost colegi la același liceu!), fiind fiul inginerului chimist Mihai Zamfirescu. În anul 1954, absolvă Colegiul Național „I. L. Caragiale” din Ploiești, dar, pentru că este respins de câteva ori la concursurile de admitere la arte plastice, se vede obligat să se angajeze ca muncitor necalificat, apoi ca proiectant la Uzina „1 Mai” din Ploiești. Inițial, a urmat Școala Tehnică de Arhitectură, pe care o absolvă în 1958 și, după aceea, în fine, Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București (1966), la clasa lui Corneliu Baba. În anul 1968, obține atestatul de pictor bisericesc și, în același an, devine și membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România. De-abia după revoluție, în anul 1991, la 55 de ani, e numit profesor la Academia de Arte din București.

A debutat în 1956, la o expoziție de amatori. A participat, apoi, la bienale și expoziții colective, la Ploiești și în țară. Pictura lui a avut succes prin originalitatea și ingenuitatea testimonială, dar și prin forța personalității sale. Pe de altă parte, a lucrat și numeroase restaurări, dar celebritatea i-a venit de la portrete și figuri (în compoziții), ieșind parcă de nicăieri, din aer sau din adâncuri, și pătrunse de o profundă tristețe umană. A participat la expoziții de grup la Praga, Bratislava, Varșovia, Monte Carlo, Veneția, Madrid, Damasc. S-a remarcat inițial prin preluarea manierei lui Baba, dar a evoluat în portret și în compoziții, spre un suprarealism surprinzător, subversiv spiritualizat.

Trei ar fi, la o osteneală rapidă a ochirii asupra ultimei sale retrospective, principalele direcții în care avem grijă să nu riscăm în a fantaza prea mult. Din teama de a ne pierde definitiv.

Prima ar fi interioritatea spiritului, efilată dintr-o sușă culturală clară, pe care nu încetează s-o iscodească, secând-o, dacă se poate spune așa, de sensuri. Fie că sunt translatate din iconografia sedimentară conexasă Cărții Sfinte (*Cain și Abel* – în cele două variante, *Coasta*, *Sărutul*, *Alungarea*, *Fetele lui Lot*), fie că sunt *apropiați* ai autorului (Picasso, Mozart și Salieri, Don Quijote, tatăl pictorului, El Greco sau Neagu Djuvara), personajele sale sunt imagini ale conceptelor. Sunt externate din rezervația preceptelor morfologiei clasice. Fața lor prelungă, privirea sonoră, mâinile delicate cu degete gracile, precum și, nu în ultimul rând, câte un detaliu din periferia privirii, ce derutează total tihna percepției (broasca țestoasă, triumphiurile alungite – să fie *fante* de strecurare Dincolo?, apoi, colivia, lancea ca un fir

de ață a lui Don Quijote, masca venețiană din mâna lui Picasso, cartea pe care jură Neagu Djuvara, vâlvătaia de flori scoasă de Scamator, cubul minuscul de la picioarele nudului etc.) – sunt tot atâtea argumente că autorul operează cu structuri simbolice aparținând unui protosemantism polimorf, cum spuneam, eminemamente cultural.

A doua se concentrează în jurul unui insistent recurs antropocentrist al viziunii. Omul cu toate cele ale lui, din preajma sufletului și a închipuirii sale. „Toată viața am luptat să desăvârșesc în limbajul plastic chipul omului” – mărturisește autorul. Personajele lui nu au peisaj, nu au însoțire de fundal care să le fixeze. Ele plutesc în vapori de semnificații, vin și se așază în lumea privirii fără niciun auxiliar extrasenzorial. Aidoma ideilor. Ca dovadă că, atunci când experimentează și ține morțiș să le individualizeze, să le „umanizeze”, scoțându-le din clarobscurul atent și plasându-le în vârtejuri cromatice vii, amețitoare (*Menine la scăldat* – o replică, poate intelectualizată, poate ironică, la *Les grandes baigneuses* al lui Renoir, sau *Două capre*, sau *Vaci*, sau *În pădure*, sau *Fructe*), artistul pare că părăsește ipoteza livrescului și se afundă într-o anecdotică inconvenabilă.

A treia direcție este cea a minuției desenelor și colajelor. Face figură de filatelist (o frumoasă obsesie, artistul chiar imaginează timbre, de pildă, în *Pseudofilatelie cu timbre de mână!*), care, cu o voință de japonez mitocosind întruna la stampe, se apleacă asupra unei alte dimensiuni a realului său fantastic. Tot atât de divers ca și uriașele tablouri-ipostazii ale Spiritului. Schiță-document sfâșietor (*Moartea lui Petre Țuțea* sau *Monseniorul Vladimir Ghika – prinț, preot și martir*), portret abisal (*Hristea-Nichita Stănescu*), orto-grafie orientală (*Poveste Zen cu firul de iarbă*), meștereli absurde (*Proiect pentru un aparat de zburat*), viziuni eshatologice (*Infernul. Divina Comedie, Sodomaice*) sau semne arhetipale cel puțin insolite (portretul mamei, alăturat unei fosile reale, în vârstă de 150 de milioane de ani!).

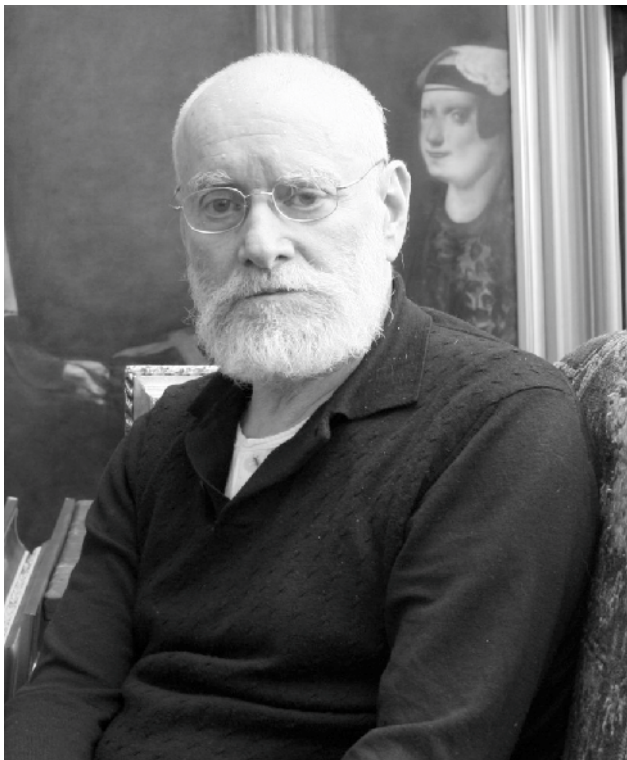
Toate acestea exprimă o politropie spectaculoasă. În sensul că **Vladimir Zamfirescu** poate să fie, în egală măsură, și constructorul unor megastructuri ideatice, dar și un caligraf al firului de iarbă.

Există în această secțiune a colajelor, două lucrări emblematice. În centru, fotografia autorului, care stă drept în fața a două tablouri. *De gardă la Rembrandt*, ce amintește de filiația operei mentorului și profesorului său, Corneliu Baba. Și *De gardă la El Greco*, ce ne trimite cu discreție la propria sa pictură. Un gest cât se poate de cugetat! Ei sunt, de fapt, Demiurgii lui. Ei sunt inspiratorii lui. O trinitate sacră.

Mărturisește, undeva, **Mirel Zamfirescu**: „Am fost întrebat dacă îmi este frică de Dumnezeu și am răspuns că nu. Întrebarea era greșită. Trebuia să fie așa : „Ești om cu frica lui Dumnezeu?” Răspunsul ar fi fost: „Da”. Lucrările mele nu sunt tablouri religioase, ci picturi ale unui astfel de răspuns.”

Așa că, pe seceta asta (de oameni, de idei, de pământ, de biotop!) – potrivit destul de prost de Sus – noi, cei din *Ordinul Mirelienilor* și oameni cu frica lui Dumnezeu, ne-am dori ca fiecare vară să fie aidoma unei expoziții fulminante, semnate de fiecare dată: **Vladimir Zamfirescu**. Și neapărat la Dalles.

Florin TOMA



VLADIMIR ZAMFIRESCU

Vladimir Zamfirescu se naște la 3 mai 1936 la Ploiești, într-o veche familie de ardeleni.

După mamă este stră-strănepotul tatălui marelui latinist Acad. Gheorghe Popa-Lisseanu, iar după tată provine dintr-o familie de intelectuali din Muntenia.

1954 – absolvă Colegiul Național „I. L. Caragiale“, Ploiești

1958 – absolvă Școala Tehnică de Arhitectură și Construcția Orașelor

1966 – absolvă Institutul de Arte „Nicolae Grigorescu“; șef de promoție pe țară

Expune la toate saloanele de stat până în 1985.

1968 – obține atestatul de pictor bisericesc

1968 – pictează în frescă biserica din Lunca Asăului, Bacău

1968 – devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România

1968 – se căsătorește cu Maria Ivan, strănepoata Episcopului Nicolae Ivan al Clujului. Absolventă a Facultății de Limbi Străine din cadrul Universității „Babeș-Bolyai“, Maria Ivan a scris poezie și proză scurtă și este membră a Fondului Plastic din București

1971 – expune la expoziții românești și internaționale din Praga, Paris (Muzeul Marmottan – Concurs de pictură), Londra, Madrid, Barcelona, Palma de Mallorca, Veneția, Monaco (Concurs de portret), Moscova, Damasc, Teheran, Paris, New York (Concurs de portret – Cagnes-sur-Mer), Midsborough, New Delhi, Sofia (Premiul Triennalei Internaționale)

1980 – obține bursa Academiei Regale Suedeze; expune la Stockholm

1981 – expoziție personală la Muzeul Colecțiilor, București

1982 – obține bursa Italiei de pictură; expune la Roma; primește medalia Raffael a Academiei Caravaggio, Roma

1982 – primește premiul juriului U.A.P.

1991 – profesor la Academia de Arte, București

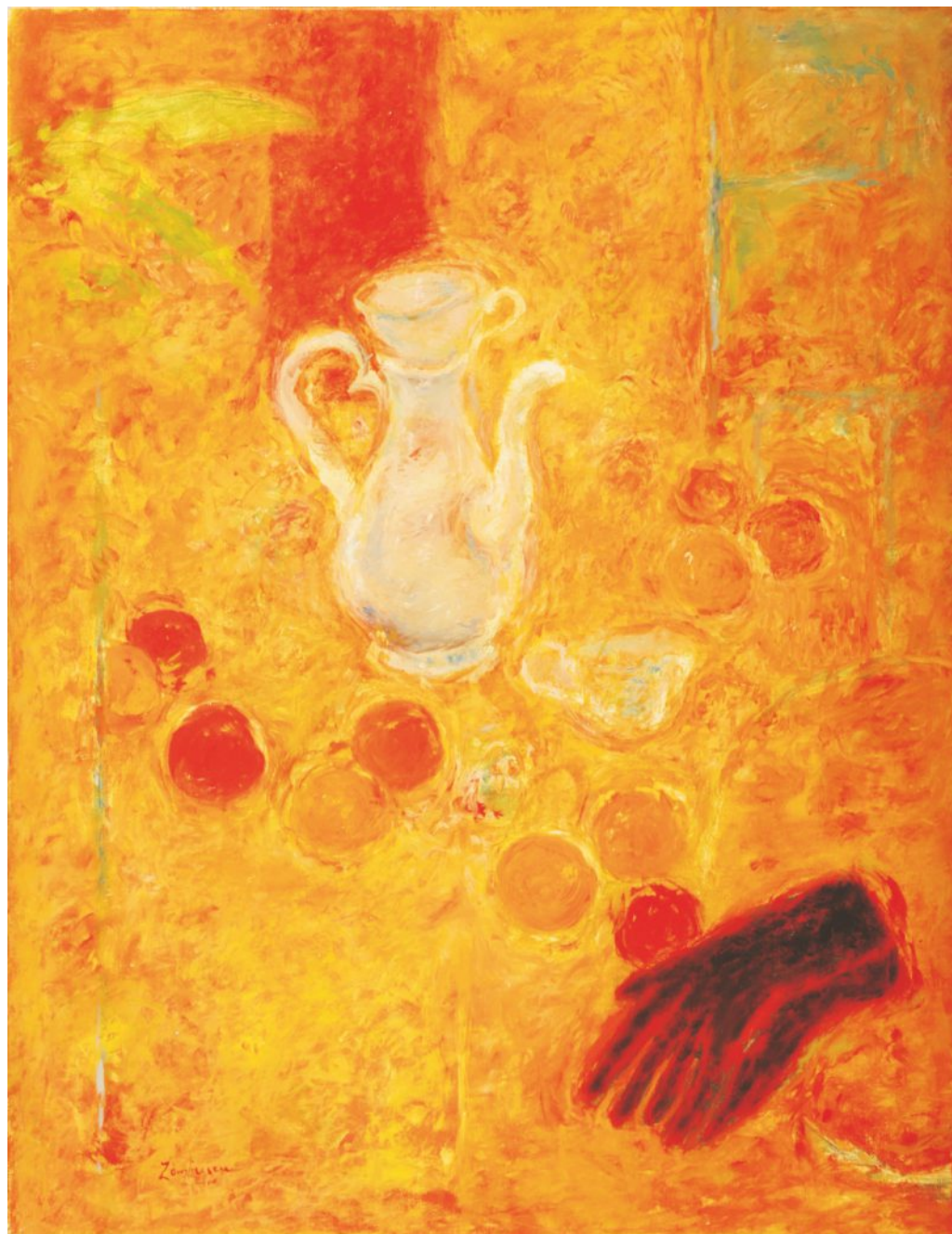
1993 – expoziție personală la Galeria „Catacomba“, București

1998 – expoziție personală Essen
2003 – pictează darul său pentru Suveranul Pontif Papa Ioan Paul al II-lea, trimis din partea României la Vatican
2003 – primește Ordinul Național pentru Serviciu Credincios, în grad de Cavaler
2003 – colegii de liceu au dat numele de „Vladimir Zamfirescu“ promoției 1954
2006 – expoziție personală Cluj, Muzeul Național al Municipiului
2006 – primește titlul de Doctor Honoris Causa al Universității de Artă Cluj
2006 – primește titlul de Profesor Honoris Causa al Universității de Artă București
2007 – expoziție personală Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus“
2007 – primește titlul de „Cetățean de Onoare“ al Municipiului Ploiești

Vladimir Zamfirescu are tablouri în colecții particulare din România, Franța, Anglia, Italia, Germania, Spania, Austria, Elveția, Olanda, Suedia, Norvegia, Portugalia, Grecia, Rusia, Turcia, Polonia, S.U.A. De asemenea, are tablouri în colecții regale, muzee și în colecții ale unor șefi de stat din Norvegia, Danemarca, România, Italia, China, Bulgaria, Vatican.

În decursul carierei a primit, la atelier, vizite regale din Norvegia (1999), Danemarca (2000), România (2006).

www.zamfirescu.com



Cafetieră, ulei/pânză, 76x59 cm



Alungarea, ulei/pânză, 140x160 cm



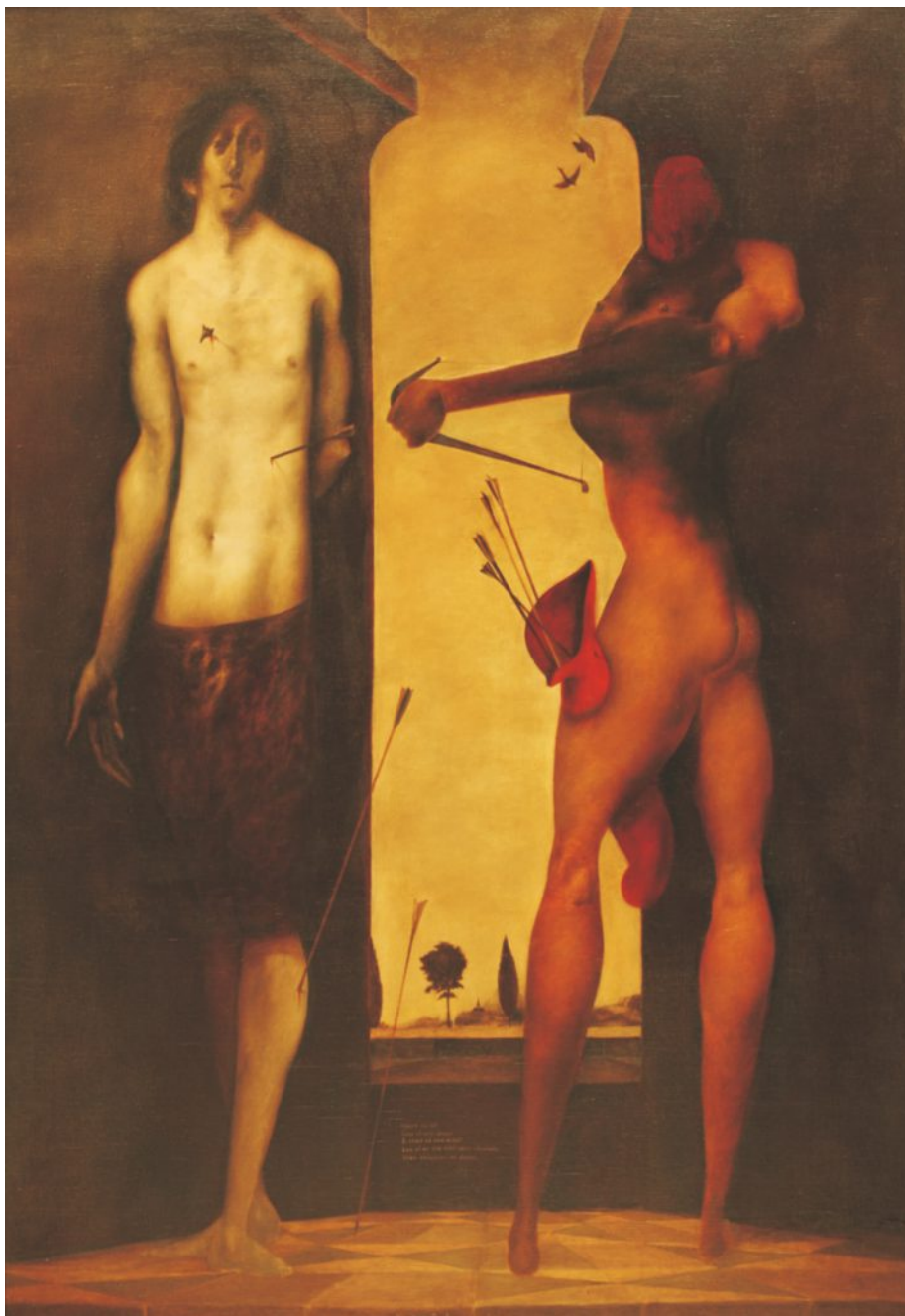
Eva, ulei/pânză, 160x110 cm



Cain și Abel I, ulei/pânză, 55x45 cm



Cain și Abel II, ulei/pânză, 100x140 cm



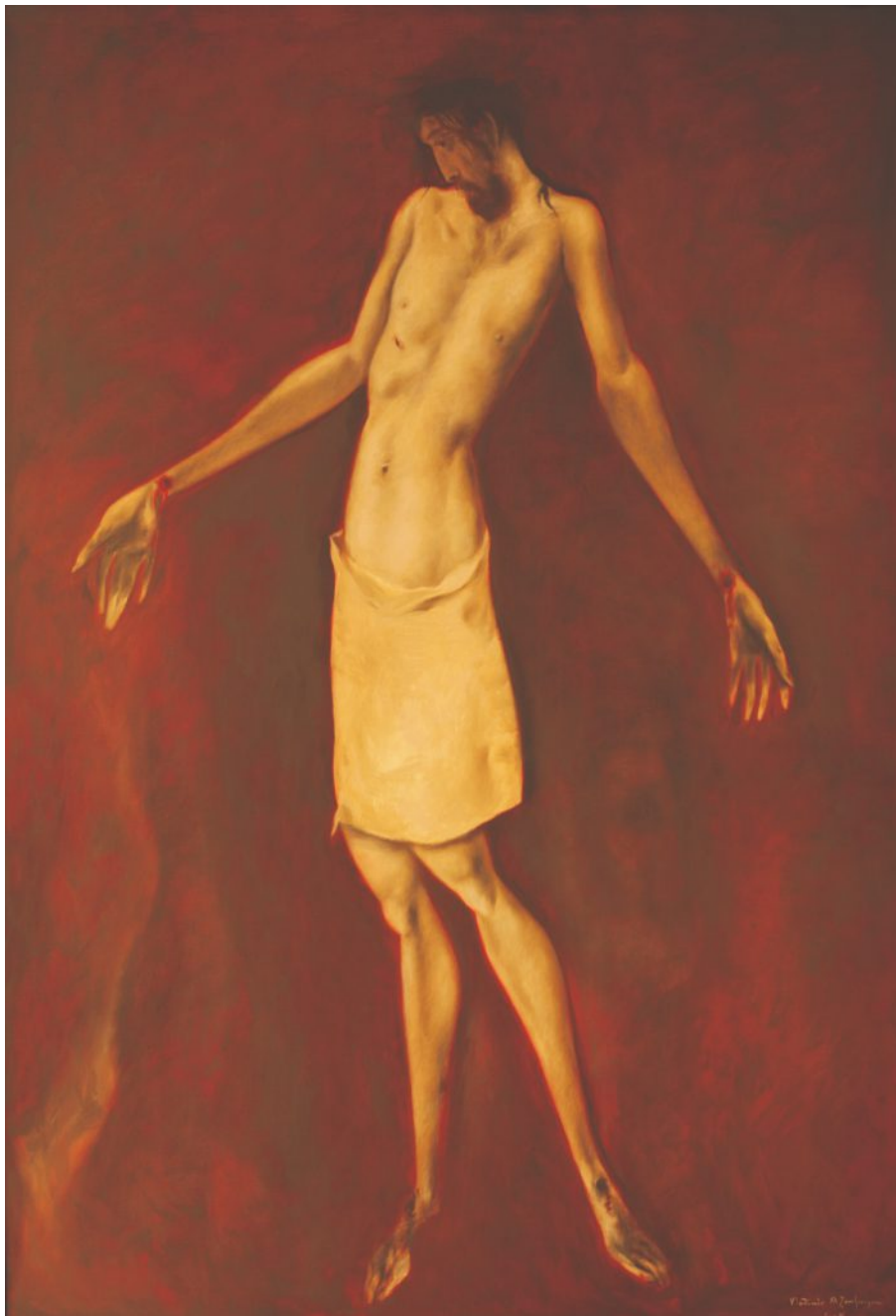
Sebastian, ulei/pânză, 160x110 cm



Flagelarea, ulei/pânză, 160x110 cm



Sărutul, ulei/pânză, 160x110 cm



Stigmatile, ulei/pânză, 160x110 cm



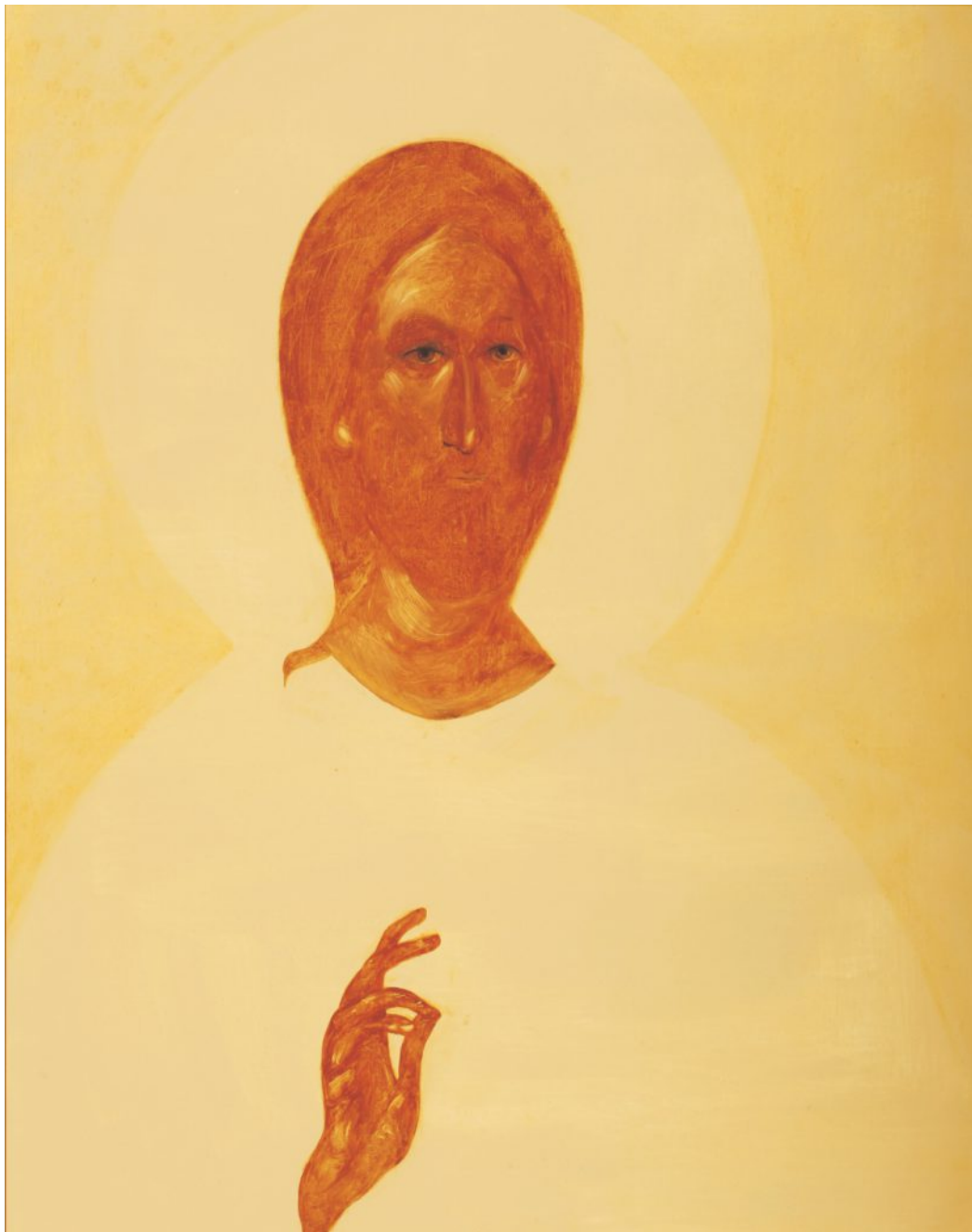
Legile, ulei/pânză, 77x60 cm



Ioan, ulei/pânză, 160x110 cm



Înger, ulei/pânză, 76x60 cm



Iisus, ulei/pânză, 77x60 cm



Luchian, ulei/pânză, 160x110



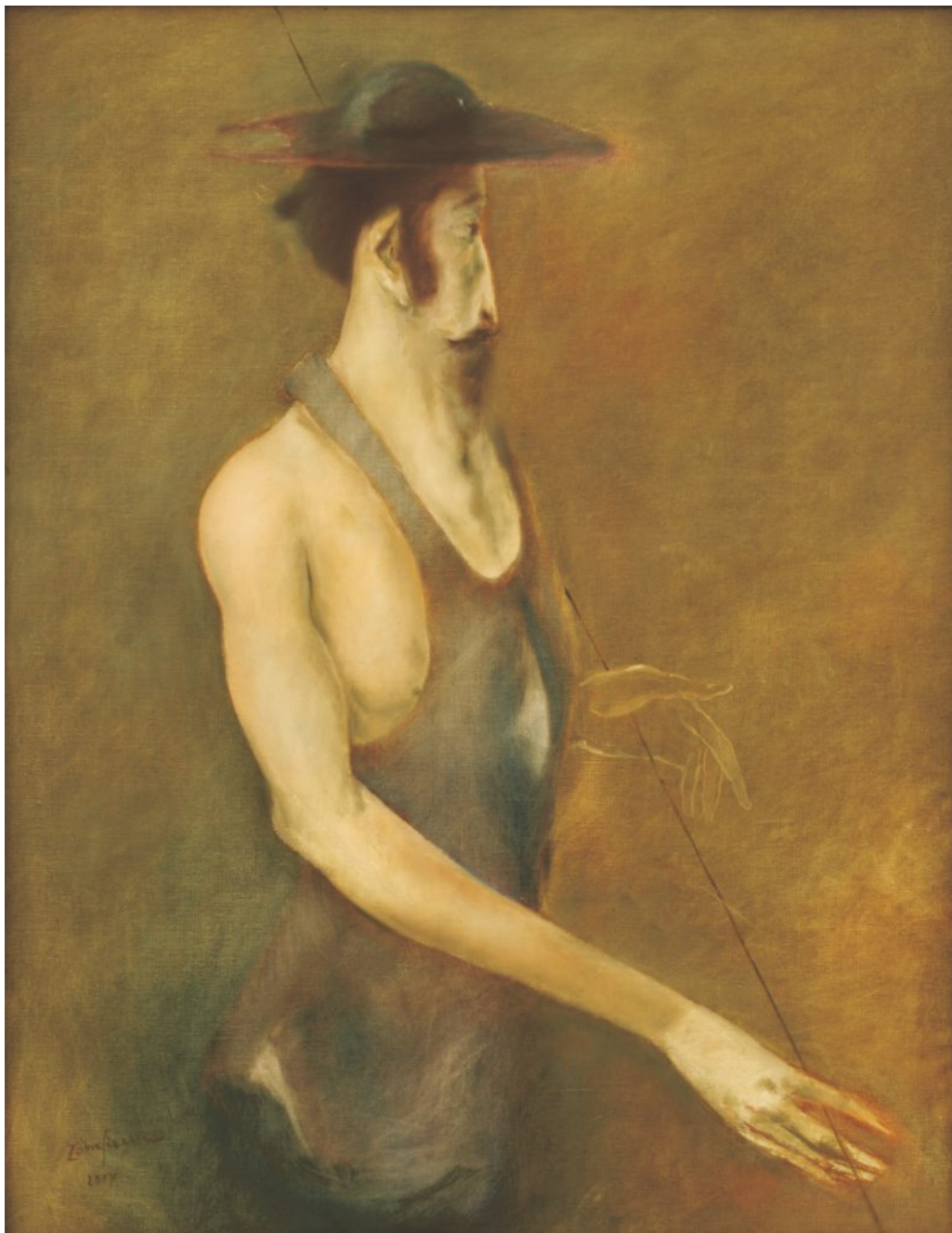
Picasso, ulei/pânză, 160x110 cm



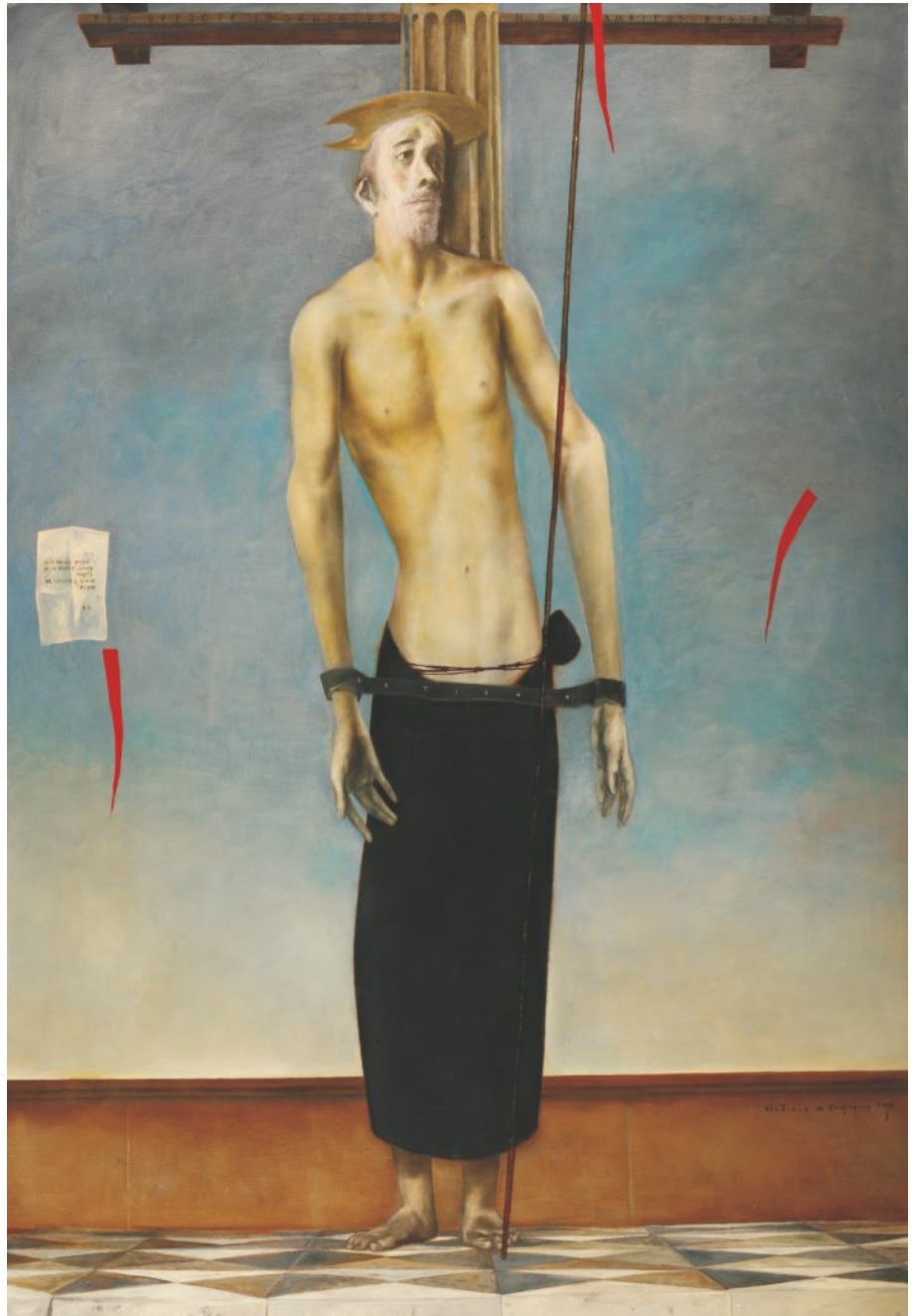
Personaj venețian, ulei/pânză, 160x110 cm



Studiu după El Greco, ulei/pânză, 60x40 cm



Don Quijote I, ulei/pânză, 75x58 cm



Don Quijote II, ulei/pânză, 160x110 cm



Bărbat cu țestoasă, ulei/pânză, 100x73 cm



A șasea noapte a lui Enkidu, ulei/pânză, 160x110 cm



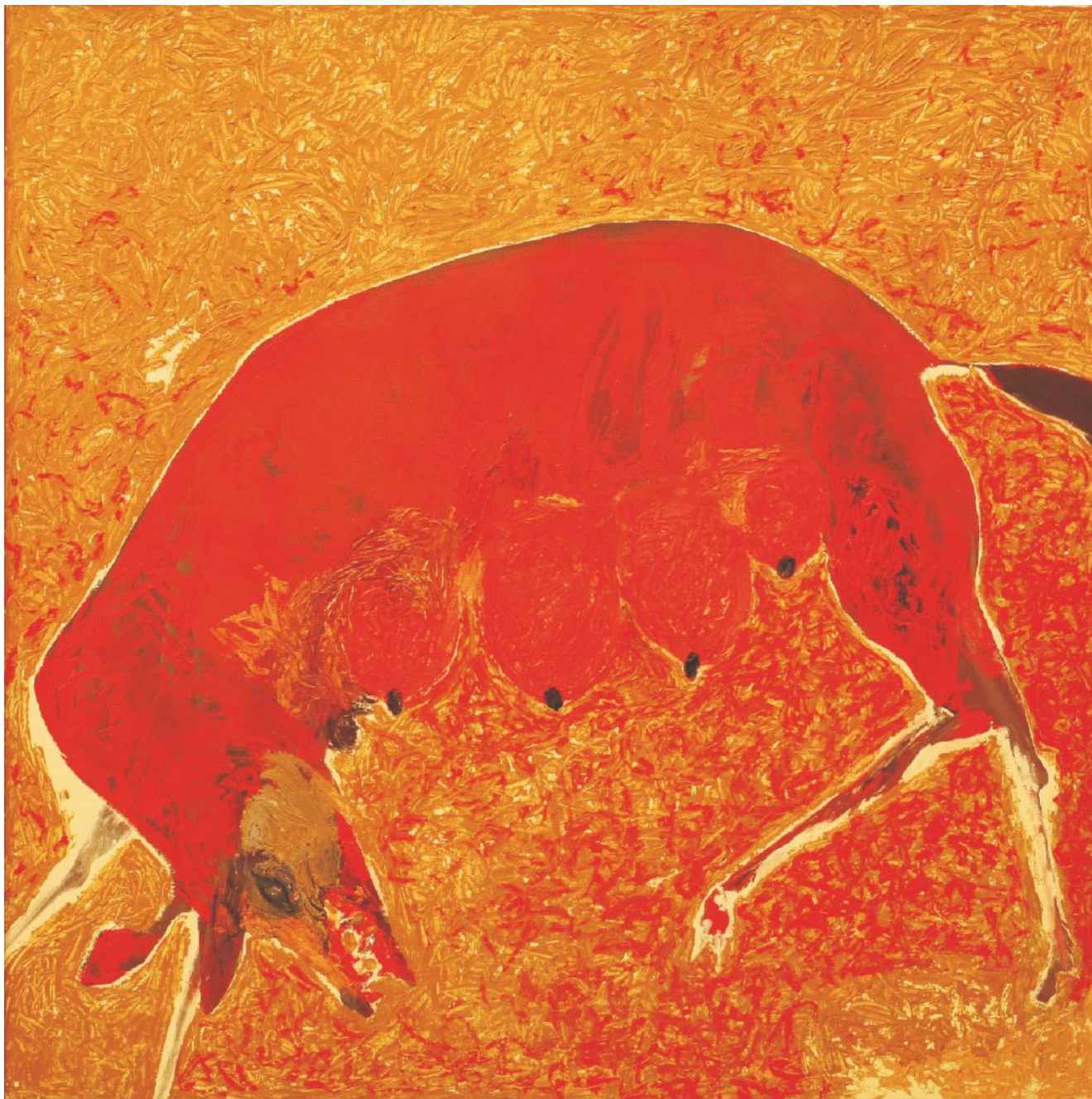
Bărbat cu pasăre, ulei/pânză, 100x73 cm



Salomeea, ulei/pânză, 160x140 cm



Moartea taurului, ulei/pânză, 124x124 cm



Lupoaica cu pui, ulei/pânză, 100x100 cm



Nud, ulei/pânză, 77x59 cm



Dansatoare, ulei/pânză, 130x110 cm



Ria, ulei/pânză, 80x60 cm



Autoportret, ulei/pânză, 160x110 cm

Edit Art
Ploiești, B-dul Independenței nr. 1
Tel./Fax: +40-244-511.375
e-mail: office@artmuseum.ro
www.artmuseum.ro

ISBN: 978-606-8019-68-0

